

1. მეთაური: ა) მომკვმელთა უსპარეზობა;
ბ) მკვლართ ნუ გვიგულებენ! 1
  2. ალ. ცირეკიძე—ცეცხლი 2
  3. ბაბილინა —** ლექსი 3
  4. იოსებ არიშათიელი—ბავშვების მე-
საიღუმლე—შიო მღვიმელი 3
  5. აკაკი—უბრალო საუბარი (ნაწყვეტი) 4
  6. კატო მიქელაძე—პარიზის ღამის
სურათი, ლექსი 5
  7. პ. დვანელი—უმცერების მსხვერპლი
(სოფლის ცხოვრებიდან) 6
  8. კ. ჭიჭინაძე—მტრების ფერი თვალი 8
  9. ილ. მოსეშვილი—ობოლი ფიქრი 9
  10. ი. სიხარულიძე—გაუფურცქვენი
ვარდი 10
  11. აკაკის ნაკვეთები 9
  12. იოსებ იმედაშვილი—სამაგალითო
სკოლა 10
  13. ანგარიში ქარ. ქალ. საქ-საზ. ქრა-
კერვის სკოლისა 12
  14. ზ. ჩხიკვაძე—პ. ი. ჩაიკოვსკი 11
  15. ლადო ბზვანელი—მეირფასი წიგნი 13
  16. ქართული სახიობა (რეცენზიები) 14
  17. წვრილი ამბები; წერაღი რედაქციის
მიმართ 11
- სურათები: ომის გვირგვინი, შიო მღვიმელი,
გიორგი ჭყონდიდელი (მე XII საუკუ-
ნიდან), იესო ქრისტე ეკლის გვირგვი-
ნით, ვ. პ. მგვლაძე.—განცხადებანი.

ხელისმომწერთა

საყურადღებოდ

ვინც ქურნალის ხელმოსაწერ კუთვნილ
გადასახადს არ შემოიტანს, მოძავადი
კვირიდან ქურნალი აღარ გაეგზავნება.

ს. ჭიჭინაძის

აჭარის შესახები წიგნები

1. ოსმალეთის ყოფილი საქართველო ფ. 50კ.
2. მუჰაჯირი ანუ დიდი გადასახლება
ქართველ მაჰმადიანთა ფ. 50 კ.
3. ქართველ მაჰმადიანთა სოფლები
საქართველოში ფ. 60 კ.

ისყიდება „განთიადი“-ს კანტორაში გ.
მ. მახარაძესთან (მიხეილის პრ. № 18)
ფოსტით მისამართი. Тифлисъ. 2-я Тума-
новская, № 32. Зах. Чичиналдз—გინც
ავტორისაგან—ს. ჭიჭინაძისაგან—გაიწერს
გახაზგავნი ფასი არ გადახდება.

1 თებერვლიდან ქ. ქუთაისში გამოდის ახალი გაზეთი „ს ა მ შ ო გ ლ ო“

ფასი: ერთი წლითი წლით 8 მან. ნახევარ-
წლით 5 მან. თვით 80 კ. ცალკე ნომერი
5 კ-დამატებიანი—7 კ. ესევე გაზეთი დაუ-
რიგდებათ „იმერეთის“ ხელის მომწერლებს.
წერილები და ფული იგზავნოს შემდეგის
მისამართით: ქუთაისი, რედაქცია „სამშობ-
ლო“ თბილისის ქუჩა, სახლი პ. ი. გოკიელისა.
გაზეთს ყოველ კვირა ექნება სურათებიანი
დამატება, დამატების გამოცემა დამოკიდე-
ბულია თანამგრძობთა რიცხვის გამრავლებზე.
ესთხოვთ ომში დაჭრილთა და მოკლულთა ნა-
თესავ-მეგობრებს მოგვაცოდონ მათი სურათები.
ესთხოვთ აგრედვე ადგილობრივ დაწესებულე-
ბათა და საზოგადო მოღვაწეთ გვიგზავნონ
სურათები.
მოწვეულნი არიან კნობილი და საუკეთესო
მწერალ-თანამშრომელნი. მათი სია ამ დღე-
ებში გამოცხადდება.
რედაქტორი ი. თ. ცინცაძე

№ 11

წელიწადი 8 მ ა რ ა ტი

წლიურად 5 მ., ხანგრძლივად 3 მ., ცალკე ნომერად 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „საზოგადოება“ სტამბაში. მისამართი: თიფლისი რედ.-თეატრი და ცხოვრება“ I. იმედაშვილი

ხელ-მოუწერილი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება „საზოგადოების“ სტამბის კანტორაში—ღლით 9—2 ს., საღამომთ 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41

№ 11

კ ვ ი რ ა 15 მ ა რ ტ ი

1915 წ.

15 მ ა რ ტ ი

მკვდრად ნუ გვივლდება!

ჩვენს თვითნობიერ-

ბის დიდებული მოძღვარი

გვასწავლიდა: ცხოვრება-

ში დაცემული ორგვარია—ერთი, რაც უნდა ეცადო მის წამოყენებას, ტალახში ევლებოდა, მეორე-კი ცდილობს ზეწამოდგომას, მაგრამ ხელის გამწოდებელი არაინა ჰყავსო. . . თუ ნახო ასეთი დაცემულნი—პირველს წიხლი ჩაჰკარ, ხოლო მეორეს ხელი სტაცე და წამოაყენეო. . .

ასეთი მაგალითები ხშირია არა თუ კერძო აღმამთა, არამედ მთელ ერთა ცხოვრებაშიც.

ვიღრე ჩვენი სამშობლოს დროშა-აღამი მაღლა ფრიალებდა, ვიღრე ქართველი ღირსეულად იცავდა თავის ვინაობას, მანამდე მას ყველა მოწიწებით ეპყრობოდა, ხოლო როდესაც ისტორიის ჩარხის ტრიალმა დროებით დაამუხლისთავა, ბრალდანი და უბრალო წამოესია და ლამის არის ფეხქვეშ გაქელოს.

დაგვიწყეს ქირღვა... ჯერ იყო და ძალით გამაჰმადიანებული საქართველო გავითიშეს, ქართველ-კათოლიკეთა არსებობა საკამათოდ აქციეს და მათი დიდი ნაწილი ჩამოგვაშორეს; ჩამოგვათალეს აგრედვე ქართველი ბრძოლანები...

მომქმედო უასპარეზობა

იყო დრო, როდესაც ჩვენს საზოგადო დაწესებულებათა სათავეში საქმის

ღრმა მკოდნენი იდგნენ, ახლა კი საერთო საქმეს ის უდგება სათავეში, ვისაც მეტი პირადი მოკენქე-მეგობარი ჰყავს...

ამიტომაც არის, რომ ჩვენში ყოველი საკულტურო—დრამატიკული, სამწერლო, სა-მუსიკო თუ სხვა—საქმე ერთ ადგილს თუ არ გაყენულა, კუს ნაბიჯი მილოდავს წინ...

მაღლობა ღმერთს, ჩვენ უკვე მოგვეპოვებინა ხელოვნების სხვა და სხვა დარგის მკოდნენი, —ნუ თუ დრო არ არის მათ სა-მოქმედო ასპარეზი გაუჩინოთ?!

ერთი ასეთი პირთავანია ქართველ საზოგადოებაში კარგად ცნობილი ბ. ნი ნიკოლოზ გიორგისძე ქართველიშვილი, შვილი ცნობილ ქვემოქმედ-მეცენატის, ხელოვნების სხვა და სხვა დარგის კარგად მკოდნე, გამოცდილი, განსწავლული, სულით და გულით ქართველი, რომელმაც ჩვენს საზოგადო საქმეებში დიდი ღვაწლი შეიტანა არა თუ პირადი მოღვაწეობით, არამედ ნივთიერი დაზმარებითაც... დღეს-კი, ეს ერთი ხანია, იგი თითქო განაპირებულა მხოლოდ იმით, რომ თავის თავზე არ ყვირის...

ჩვენი კულტურისა და საზოგადო ჩვენი საქმეებში საქმის გულშემატყვიართა ვალია, ამ კაცის უნარს, თაოსნობასა და გამოცდილებას სამოქმედო ასპარეზი გაუხსნან: იგი ფრიად სასარგებლო კაცია და მისი უმოქმედო დატოვება თვით საზოგადო საქმის ზარალია...

ეს რომ არ იკმარეს, ამას წინაღ მთელი აკარა-ქობულეთი, ჩვენი სისხლი და ხორცი,

5129

1904

განდგომილად გამოაცხადეს, ხოლო როდესაც დამტკიცდა, რომ აპარტენი კი არ განდგომილან, არამედ უკუღმართ მართველთ აუწეწ-დაუწეწნიათ, მაშინ... მაშინ შეთხზეს ქართველი ერის დილატის ზღაპარი და მსოფლიოს მოპვნეს..

ქმარა მკონარეობა და დაუღვევობა! ქართველ ხალხს ჰპარათებს, აშკარად მოითხოვოს, რომ არა თუ უარპყონ ჩვენს შესახებ შეკრებილი ქორები*), არამედ უფრო მეტი პატივისცემით მოეპყრან და დაიცვან იმ ერის სახელი, ეროვნული მთლიანობა და მიწა-წყალი, რომლის შვილები ამ უმაგალითო ომში ასეთის უმაგალითო გმირობით იბრძვიან და იხოცებიან...

ერთხელ და სამუდამოდ უნდა ვიცოდეთ, რომ მხოლოდ ცოცხლობს უწევენ ანგარიშს, მკვდრებს-კი ასამარტენ...

ს ა ე ს ლ ი

დალილი, ოფლიანი დაბრუნდა შინ... ისევ დაფეკვილი სახლი, წვიმის და ქარის უხვი მასპინძელი.. რა ხანია ეხვეწება მოხუცს, —მამა, მთაში წაველ, ფიცრებს ჩამოვიტან და ახალ სახლს ავაშენებო, მაგრამ ვერ დაიყოლია.

და ყოველ სდამოს დაცინვით შეხედება ხოლმე პოლზე ჩაცვივნილი ქოხი... ახლაც ისევ... მკლავის კუნთები აუთამაშდა, ჯავრობს; ერთი მოქნევით უნდა მიღეწოს გაბავლებული ბებრუჯანა, მაგრამ მამა ეცოდება: მოხუცს თავისი ნაშენი უყვარს...

ქარი შეაღო.

— შვილო, ისევ ჩამოღის წყალი, — მიადება მამამ, — მე მუხლები მიკვეთება. ადი, შვილო, და გააკეთე.

შვილმა ენაზე კბილი დაიკირა და მორჩილად ავიდა სახურავზე.

ვანშობენ. გარედ ქარი მატლლობს; ხუმრობით სახლში აც უბერავს, სანთელს ეთამაშება.

— მარცხს იზამს ეს ოხერი. — სთქვა მოხუცმა.

— ნეტა სახლს არ დაგვანგრევდეს თავზე და.. წაიპუტუნა ბებიამ და ლოცვა დაიწყო.

— გეუბნები ახალ სახლს ავაშენებოქო და არ მიჯერით. — გაბედა შვილმა.

მოხუცმა ეშმაკურად ჩაიცინა:

— ჰი, ჰი, ჰი.. რა კარგია ახალგაზოხბა! მე ჩემი სიცოცხლე მოვანდომე ამის აშენებას და შენ სულის შებერვით აპირობ ახალის გაჩენას?... არა, შვილო, ეცადე ეს ძველი არ გადაგეცალოს თავზე და ახლის იმედი არა მაქ.

რადას იტყოდა შვილო, ვის დააჯერბდა.. გულში კი გაუათეცდა სიძულვილი სახლისადმი... სული ეხუთება ამ დაღმეპილ ქერქვეშ!

ჩუ! ნაშწვრის სუნი დადგა...

აწრიალდენ.

— სახლი იწვის! — საშინელი ხმით დაიყვირა მოხუცმა.

— იწვის!! — თავზარი დაეცა ბებიას.

— იწვის, იწვის!! დაშალი იწვის...

— ხარობს შვილი...

აღი მთელ სახლს მოსდებია. დანაკვერცხებული საძირკვლები ტკრციალით ინგრევა...

მოხუცი სასოწარკვეთილი მიშტერებია თავის ნაშენს... ბებია ლოცულობს.. შვილი იღიმება.

აღ. ცირეკიქე

* * *

იგი ბრძოლიდან ველარ დაბრუნდა, ვინ დაბრუნდება ან იმის გარდა? და ქეთოც გლოვით მოსთქვამდეს უნდა: **რა კარგი იყო! როგორ მიყვარდა!** ომში წასვლისას.. ომში წასვლისას სამშობლოსათვის ვერ აღიკვიცა, — ამიტომ ვგლოვობ სიკვდილსა მისს!.. ამიტომ ესე განრისხდა ზეტა.

ბაბილინა

*) 12 მარტს დეკემთა სააგენტომ გავრცელებულ დეკემის საფუქელიანობა უარპყო.

გაგვზავის მისაიღუმლე

შიო მღვიმელი

ვის არ გაუგონია ჩვენი ბავშვების საყვარელი, მოზარდთა სულისა და გულის მესაიღუმლე მგოსნის შიომღვიმელის სახელი?!

უკანასკნელი ოცდაათი წლის განმავლობაში იგი დედის ძუძუსთან ერთად აწვეთებდა ბავშვებს მამულის, ბუნების, ურთი-

ერთის გატანის, ძმობა-ერთობის, გმირობის, ჩაგრულ-დევნულთა და სხ. საყვარულს... ვერ გადაშლით თითქმის ვერც ერთ ქართულ საბავშვო ჟურნალის ნომერს, რომ იქ „ძია შიოს“ ლექსი არ შეგხვდეთ. მისი საბავშვო წიგნაკები, განსვენებულ გიგო ტატიშვილის მხატვრობით გამოცემული: „სამი ცელქი“, „ძუნწი“, „ოქროს თავთავი“ და სხ უკვე საყოველთაოდ ცნობილია და რამდენჯერმე დაბეჭდილი. საბავშვო მწიგნობრობის ვარდა შიო სხვა დარგშიც ცნობილია და საპატრიოალაგო უქირავეს ქართველ მგოსანთა შორის... საყურადღებოა, განსაკუთრებით, მისი საგმირო და დრო-ჟამის დამახასიათებელი ლექსები.

წელს უკვე ოცდაათი წელიწადი სრულდება, რაც პატრიცემული მწერალი თავის კალმით მოზარდ თაობას სულიერად ჰყვებავს. ამ დღის აღსანიშნავად მის პატივის მცემელთ განუზრახავთ სალიტერატურო დღია გამართონ, რომლის შემოსავალი მიეცემა დღეს გაპირვებაში მყოფ მწერალს.

სახოვადობების ვალია, ნივთიერი მადლობა გადაუხადოს იმას, რომელიც მთელი ოცდაათი წელიწადი სულიერად ემსახურებოდა ჩვენს მოზარდ თაობას და მით საშუალება მისცეს, რომ უფრო მხნედ განაგრძოს თვისი ჩანგის ჟღერა...

ვიზრუნოთ ცოცხლებზე და დამსახურებულ მოღვაწეს სიცოცხლეშივე მივუძღვინათ

ნათლი მინც, რასაც სიკვდილის შემდეგ არ დაუზოგავდით...

ჩვენის მხრით კი დამსახურებულ მგოსანს ვუსურვებთ დღევრძელობას...

იოსებ არიმათიელი

უბრალო საუბარი

(ნაწყვეტი)

„ჩემო წაღკატის შეენება! რატომ აღრანდულად აღარა ჰქუვაი? ან ნაუფის არ იძლევი? და თუ იძლევი, იმასაც უუარვის? — დაკეთხ: შებაღე ხიღის-ხეს.

— მიტომ რომ დაუქიანდი! — უნასუხს დამჰქანამა სემ. — მას შემდეგ რადი კი დეღამაწამ მაღალატა, ცამ დამსეტუვა, ქანამ შემარხია — რად ძაღა უნდა შემჩნეღდა?..

— ეკ კი, მაგრამ განა ცოტა მიწამღია შენაფის?

— გაწამღია? ჰჰმ!.. შენ რომ საჰყაველით გარღან მიშხაჰუნო, ის შინაგან სეტკიფარს რას არგებს? ანა დააკვირდი ჩემ შტოებს!.. ზოგი გამხმარია, ზოგიც ახლა ჰქნება: თვითონც უნაუფოთა და სხვებსაც უშღის! — შენ კი ზარი დაგიღია და შეიმოუჭრებ. რატომ არ მითატნ ცუღის და ან გადამსხუვაჰ ამ უნაშეუღო ტოტებს, რომ მათ ადგილზე ახლამ ამოიფაროს? მაშინ ნახსე თუ რა ნაუფის გამოიღებ!

— განა ეკ კიდევ შესაძლებელია?

— ჯერ კიდევ, სანამ ძირი მაგარი მაქეს. ანა ნახე ერთა რეგორა მაქეს ფესვები გაბაჟაჟგინებულა. შენ მხოლოდ ხელი შემოწევე და სხვა მე ვიღია!..

დაკვანა შებაღემ, აასრულა რჩევა და ხემაც გაახარა:

დახს!.. სემ გაახარა, მაგრამ შენ რა გაგახარებს, წაღკატის მსგავსო, ჩემო ზატარა ჰქუვანე? უმერება შენი შინაგანი წელუღია და უგნურება გტოდაფს!.. ვინ არიან და სდადექს შენი შებაღეები, რომ სულზე მოგასწონან და გამოგაბრუნონ? მართალია, გარს გეხვევიან, სიყვარულსა და ერთგულებასაც ჩემუღობენ შენის, მაგრამ ეს ყოლიფერი მათივე

ოპორტუნისტების ნუიფიკა, ს:ზარდალ ჩანჩაგში
 ჩანსმული. დღევანდელი ჩვენი წარა-მარა დრია-
 ლი: „გუმბურთის სქარბუფელისო“ და „მრ-
 ვალ-ჟამიერო“ რა არის, თუ არ სჭკუქვლითი
 შინაშინის გარედან შეშინებუნი? თუ-შომწონდ
 რომ დამკვინდ შტეპის ვეპოტინებით. და
 ფესვები კი ღამის ამოვგდით, ნუ თუ ეს
 არის გონიერული ჭირისუფლობა? ამრვლის
 შტეპეველებით ვერაინ ცხინდებოა, ბრძანებს
 უფლო, და ჩვენ კი ცრთელ სიტუვებათა ვართ
 გადაქვეული... აბა ვის უჭირავს ხელში ის ცუ-
 ლი, ის მახელია, რომლითაც უნდა ჩვენს დღე-
 ვანდელ ცხოვრებას განმარდნ შტეუბი შირა-
 ლის, დოვრძლას და ეკლს ძირი უგდოს, სი-
 ცმუტი მოჭკვეთოს, რომ დამკვინდობა განხედლოს?
 ეს ცული და მახელია არის ის შეგნებული სი-
 უფარული და ერთგულება ქვეყნისა, რომელსაც
 თავდადება ქვეა და სიმართლითა გაღვსილი,
 უსუსიადლოდ, უშიშრად, ზარდაზირა სჭრის და
 ქვეყნავს... ბრალი ვის უნდა დავსდებო? ვინ
 უნდა გავამტყუნოთ? ხალხი თუ მისი მეთაურე-
 ბი? რასაკვირველია მეთაურები.. სვანების დე-
 კანოზის ქვითხეს: როგორი მღვდელი ხარ,
 რომ არც კითხვა იგი, არც წერა და სახეპირი-
 ბიც გადავისხვარებოდა?

— კმ უოლიფერი მართალია, მკვრამ
 ხალხს რომ სჭერა, შერ დარწმუნებული ვარ ჩემ
 დეკანოზობაზე... სთქვა და ჩამოსვა წვე-
 რებზე ხელი. ვინც ამ სვანის ზხრზე დადებდა
 ის, რასაკვირველია, დაჭარბებს, რომ ჩვენ მუ-
 თაურებიც გვეყვან და მოწინავე დასიც, მკვრამ
 ჩვენ კი ჩვენდა თავად უარსა ვჭეოთ მათ,
 რომელთაც, მართლ და სვანების დეკანოზებს-
 ვით უჭეროდ ჩუგდათ ხელში წინამძღვრობა
 და დირსულებს წინ ეღობებიან... (ჩვენ აქ სა-
 ზოგადოდ უმეტესობაზე ვამბობთ და არა იმ
 თვითთ-ობელაზე, რომელთაც არ შეეხებათ ეს
 ხეობი სიმული). ხშირად ნახვით ჩვენში რომე-
 დიმე თქმობა დაწესებულებებში მისთანა მეთაურ-
 ს: და წინამძღვარს, რომელსაც არც წარსულში
 გამოუჩინია თავი და ვერც მომავალში გამო-
 ჩენს! . გიგორის და კეთილება შინ თავს: ამ
 კაცს წინ რა მიუძღვის?—არაფერი!—უკან? არა-
 ფერი! მამ საზოგადო სარბიელის ქანდარახე
 რომ ფარშავანგის ნაცვლად წამოუსუებუ-

ბათ და გაფუფულ ინდურავით იქიდან გად-
 მოამზინებინ, რა მიზნება? რა მიზნება და
 ის ზარდა ეგოსტობა, ის ჩემიან-მეჩინაობა
 და ის ჩუქვანობა, რომელიც ჩვენ ცხოვრებას
 დღეს სასიდავით მასღება და სულს ჭხდას .
 ჩვენი წინამძღვრების უმეტესობა ბოძებლის
 აღსარების მიმდევრია: „თუ შე აღარ ვაქვებო,
 ქვა ქვებდაც ნუღა უოფილაო“, და ამ გვარ
 რწმუნების კაცს განა შეუძლია, რომ ეუჭს გა-
 რეშე სხვა რამეზედაც იფიქროს?! შიტომაც
 არის, რომ ჩვენი მოწინავეები შორს ვერას
 ჭხედავენ, ავსა და კარცს, თუ შათი სასარგებ-
 ლო არ არის, არ ანეგებენ და როცა დვარდლია
 ეკალი იოუსება, გულ-გულიად შეჭეულებენ,
 თათქის და ვარდაია. ხშირად გამოცინია მთ-
 გან: „სადა გვცდია, რომ წვრილმანებს გამოუ-
 ჯგოთ?!“ მართალია, უოველი თესლი ნუიფიკე
 უფრო ზატრას: შედარებით წვრილმანია, მკვრამ
 იმ წვრილმანს რა შედეგი მოჭეუება, იმას აღარ
 უჭერებენ. ჭერ კიდევ ვერ შეუგნათ, რომ თა-
 ვის თავად, არც წვრილმანი არსებობს და არც
 სხვილმა!.. არც დიდაც რამ და არც ზატრას,
 ეს უოლიფერი შედარებითა წარმოდგენას... შე-
 დარებით თხსუება მხეცები უფრო დიდები
 არიან შორიელ ასბიტებსე, მკვრამ ეს ზატრას
 მტრები უფრო საშიში და სიფრთხილო არიან
 აღამიანისთვის. ლომა იმდენს რას დააკლებს
 კაცს, თუ გაფრთხილებულია, რამდენსაც უძ-
 ლური და უჩინარი ზატრას იგობობი, ანუ აჭი-
 რის-ჭია“, რომელიც რღია კი ჩამერება და
 დაბოუდებს აღამიანის გვაში საშუელს აღარ
 იძლევა. ბუერჯელ დაუფრინათ ჩვეთვის და უა-
 თაც აღდივართ, რომ წვრილმან რამებს გამოდ-
 გობია და რა სჯადრისათა? ჩვენც დაგვიკერ-
 ბია: შემერთავლართ, და შეგნებულვართ, მკვრამ
 ეს წვრილმანებიც აღიდაც და დღეს ტერ-
 თად გავწვენს ზუგესე.

... „ოჰ, ეს დიდი სენია!.. დრო
 ირის, რომ თუკი აღვანებოთ უზნობით
 და უადვილოდ წარა მარა „მრვალ-ჟამიერის“
 ბღავილს და სჭირთ, სწორ-გზას დავადგოთ..
 შინურობაში მივიხედ-მივაიხედოთ, ჩემიან-
 შენაზობაზე“ ხელი ავადოთ და საიდანაც უნ-
 და იოის, მოყვარეს მივერუდ აღვივებოთ და
 მტრს მტრულად დავუხედო!..

533

პარიზის ლეგის სურათი

ელვას, ზობოქრობს დიდი ქალაქი,
 ეტლი ეტლზედა მიქრ-მოქრიალვებს;
 ელექტრო სხივში გაბრწყინებული,
 სუფრახე ხალხი გზნებით ღრიალვებს.
 მუსიკა უკრავს სატრფიალო ჰიმნს,
 ქუჩის დარბაზი კარ-ვაშლილია,
 ღამის ვაჟარი მუშტარს დაეძვებს,
 ცეკვავს .. კისკისებს... მოწყენილია.

გიორგი ჭყონდიდელი

დავით აღმაშენებლის (1080—1125) მოძღვართ მოძღვარი. ოსეთში იცხოვრა 12 წ., დახსნა სასულიერო და სამონასტრო სკოლები, ოსთავან აწმადებდა სამღვდელთ პირებს, ოსთა შორის ქართული წერა-კითხვა გაავრცელა, გარდაიკვალა ოსეთში, ქართლს მოასვენეს და ახალ მონასტერში დაკრძალეს დიდის გლოვით. (ზ. ჭიჭინაძის „ოსეთის ისტორიიდან“).

სიმღერა, კონცა, კვიცილ-ხარხარი,
 ოქრო და ვერცხლის ბზრიალ-წყრიალი,
 აშკარად ერთად არეულია...
 მსუქან ჰირუტყვთა ისმის ღრიალი:
 — კაცობრიობის ჩვენ ვართ მნათობნი,
 ადამიანის ვცანიო უფლება,—
 ჩვენსა კარებზე სისხლით სწვრია:
 „ძმობა, ერთობა, თავისუფლება“.

II

ქუჩისა პირად ბნელსა კუთხეში,
 ნაგავი უჯრით დაგდებულია,
 სანამ გასწმენდენ, მისკენ თარულად
 მიიპარება დამშუვლია.
 ჰა, მიახწია სანატრელს ადგოს,
 ხელს აფათურებს სიბნელურეში,
 რალაც იპოვნა და სიხარულით
 ხარბად ჩაიგლო ჩუმთა უბეში.
 ფეხს აუჩქარა, ბინისკენ მიღის,
 დარაჯს არ შეხედეს—ეს ენატრება,
 რადგანაც იცის კონკში გაჩვეულთ
 გარჯთ გამოსვლის არა აქვთ ნება.
 გარბის საბარლო, ვისაც სისწყლით
 ართმეული აქვს ყველა უფლება,
 როცა კარებზე დაუწვრიათ
 • „ძმობა, ერთობა, თავისუფლება!“

III

სატულაოსი იღება კარი,
 ჯალათს უცდიან წესის დამცვენი,
 პატიმრის ღოგინს თავს დასდგომია
 ციხის უფროსი, მსაჯული, მღვდელი.
 კანონის მსხვერპლსა, ტკბილსა სიზმარში
 მწარ-მომავალი სულ ავიწყდება,
 მის მყუდრო სმენას, ოდეს ცივი ხმით
 უფროსის სიტყვა ძილში ჩასწვდება:
 — „საათმა დაჰკრა გამოისყლო
 ცოდვანი შენი და უზნებობა;
 თავ-მოსაქრელად ჯალათი გელის,
 გამოიჩინე სულის მხნეობა!“
 ტანს იმოსება ძილში შემკრთალი,
 უშიშრად ჯალათს მიიჩერდება!
 დანის ქვეშ მიყავთ ხელვებ გაკრული...
 წუთისა შემდეგ თავი ვარდება.
 არც სიბრალული, არც სინანული,
 გამოფიტულა გული და გრძობა,
 სისხლისა მორევს სირცხვილით დასცქერს
 თავისუფლება, ძმობა, ერთობა...

კატო მიქელაძე

ზაზაია, 1907 წ.

შეხვედრის მსხვერპლი

(სოფლის ცხოვრებიდან)

I

— გია, გია, გია, სამახარობლო დაამზადე, სამახარობლო! — უთხრა ღმილით ბებია სალომემ ფუჩქიანთ გიას და ნელის ნაბიჯით კაუჭა ჯოხზე დაბჯენილი ბურნუთის წვეთი მიუახლოვდა, რომელიც დერეფანში შეშას აპობდა.

— რის სამახარობლო, ბებია სალომე, რის?! — ღმილითვე მიუგო გიამ სალომეს და სახე-გაწითლებულმა მორცხვად თავი ჩაღუნა.

— ჰი გიდი, ვითომ არ იცი რისა! — ხელი გაიქნია ბებია სალომემ და განაგრძო: — კიდევაც მალაპარაკებ. დედაშვილობამ ბედნიერი ხარ, ისეთი ვაჟი ეყოლა თალალოს, ავ თვალს არ ენახებმა, ესლავე მწყემსობა შეუძლიან, ისე გაკვივის ღამის ქერები აპყაროს, ამა ყურა დაუდგე! კარგი ძეგბაც გეკუთვნის. ერთი ემანდ რომ ქოცო *) გაქვს მიჩქაღული, ახხადე და ყელი ჩავისევლოთ ტუპილი ღვინით. ვაჟის მამა ხარ ბიჭო, ვაჟისა! — აქ ბებია სალომემ ყური აუწია გიას.

— მაგით რას მაშინებ, ბებია სალომე, ქოცოს კი არა, ათ კოკიანს მოვხდი, ათიანს!

— ათ კოკიანი, შვილო, ნათლობისთვის შეინახე, ესლა კი ე ქოცოც გვეყოფა, მეტი არ გვინდა, სხნილი იყვეს, ქოსმანა ბურვაცსაც დაგაკვლევინებდი, მაგრამ სამაზროზედაც კარგად გადავკრავთ არც ივარგებს ამ აღდგომისთვის, რომ სახლი გაუწათლავი შეგყვით. იღბალი გქონიათ, დედაშვილობამ, იღბალი, წრეულს ერთი თქვენ შეგემატათ ვაჟიშვილი და ერთი მახობაანთ პართეს, დანარჩენთ ყველას ქალები გაუჩნდათ. — აქ ბებია სალომემ ბურნუთის კოლოფი წამობერტყა და ხარბად შეისრუტა გამწვანებულ ცხვირის ნესტოებში.

— ყველაფერს ავასრულებ, ყველაფერს! ისეთი დრო გავატაროთ, რომ ქუდი ქერს ვისროლოთ! — მიუგო გიამ.

— შენ იცი! — წარმოსთქვა ბებია სალომემ და საჩქაროდ ისევ მგლოგინესთან შებრუნდა, რომლის ხამალაი კენესა გარეთ გაისმა.

II

სინარულით ფეხზე აღარ იდგა ფუჩქიან-შვილი გია, რადგან პირველად ვაჟიშვილი შეეძინათ.

— ესლა კი აღარაფერი მიჭირს, ძმასავით მამესწრება, ხუთი-ექვსი წლის შემდეგ მწყემსობა შეეძლება, რაც სარჩო მამდის ისიც ე ბოჩოლებში მიმდის სამწყესურად. ეს მაინც დარჩება სახლში! — ფიქრობდა გია და თან ქვევრს ფრთხილად ხდიდა სარქველს — იპ, შენ კი გენაცვალე ვაზის ძირში. შირონია, შირონი, ეს ნაკურთხი! — წარმოსთქვა აღტაცებით გიამ და სველი თიხის ჩარეპიანით ხარბად მოიწაფა ღვინო. შემდეგ გაავსო ღიდი ღოჭი, დაათარა ქვევრს სარქველი და სახლში შევიდა.

— ღმერთო, შენს მოწყალეობას ნუ მოაკლებ გიას ოჯახს! — წარმოსთქვეს ერთხმად სახლში მყოფთ, რომელნიც ძეგბაში იყვნენ მოპატყვებულნი.

— ამა, დედაჩემო, სუფრა კი არ დაგვიგვიანდეს! — მიმართა გიამ თავის დედა გიანესს! — აიგერ ჩენი არაკუნე **) მღვდელიც მოდის თავის ჩოხა ჩამოქმედილ დიაკვნით და მნათეც თან მოსდევთ, ღვთის წყალობა მაგათ ამ ღვინოს მოუღვინონ! — ჩაიცინა გიამ

— აქა შვილიბა! — წარმოსთქვა არაკუნე მღვდელმა, როდესაც სახლში შევიდა.

— თქვენი კურთხევა ნუ მოგვიშალოს ღმერთმა, მამაო ესტატე! — მიუგეს ერთხმად ყველამ.

— შვილო, რაღა ამ ქიაკოკონობას გამართე ე ძეგბა!

— ესლა კარგია, მღვდლო, გადავკრათ და სულ იაღბუზისკენ გავგყვით კუდიანები! — ჩაერია ონოფრე დიაკვანი ღამაპარაკში.

*) ქოცოს პატარა ქვევრს ეძახიან ქართლში

**) არაკუნე მეტი სახელია.

— ჰო, შენი მამა ცხონდა, მეც ვე უნდა მეთქვა, მერე ისეთი ღვინოა, როგორც თაფლი, აბა ერთი ჭაშნიკი მიირთვიო! — უთხრა გამომვლელს და ღვინით საცეკ ჭიქა მიაწოდა.

— ყოჩაღ გია! ეს კარგი ღვინო დაგიყენებია! — წარმოსთქვა მღვდელმა, როდესაც ჭიქა გამოსცალა და საჩქაროდ ოლარი გადაიგლო. როდესაც არაკუნემ შეასრულა სამღვთო წესი, ჯვარს ამთხვია ყველა, წმინდა წყალი ასხურა იქაურობას და საჩქაროდ მოიკეცა სუფრის თავს, დანარჩონებიც ჩამწკრივდნენ.

— აბა, ბებია სალომე, მობძანდით თქვენც! — მიმართეს სალომეს, რომელიც მელიოგენისთან ახლოს ბუხარს მოსჯდებოდა.

— არა, გენაცვათ, აქ თავს ვერ დავანებებ, როგორღაც გული ეფერება თალალოს. ჩემი წილი აქეთ გამოგზავნეთ.

— გული ეფერება და აი, წითელი ღვინო მოიყვანს ღონესე! — მიუთხრა გიამ.

— კიდევაც; გია, კიდევაც, მამაშვილობამ! — კვერი დაუკრა არაკუნე მღვდელმა.

III

გათენდა ჭიაკოკონობის მეორე დღე, ესე იგი, დიდი ხუთშაბათი. კარგა მოშუად ღვეებულყო, რომ ცისკრის ზარი დაირეკა. ღვინისგან გაბრუნებული არაკუნე მოძღვარიც შეიშმუნა, გადიცვა თავის გაბუნებულ ანაფორა და გამოშტერებული გაულდა ეკლესიისკენ.

— ეტყობა გუშინ გაიღვეშეოდა სადმე ჩვენი მღვდელი, ერთი შეხედეთ როგორ ამოგანგულულა ტალახში! ხა, ხა, ხა, ხა!.. — გაღიხარხარა ერთმა.

— გუშინ გიას ძეობა ჰქონია და იქა ყოფილა ისე უსვამთ, რომ ყველას სუფრაზე დასძინებიათ, ხოლო ე ჩვენი მღვდელი, ონოფრე დიკვანი და მნათე ისე გამობრუნებულან, რომ სახლის გზა ძლივს გაუგნიათ! — წარმოსთქვა ერთმა.

— ღვთის წყალობა, ეგენი ჯავრს იყრიდნენ! — დაუმატა მეორემ.

— აი, მოძღვარიც ესეთი უნდა, ეხლა

ოლარს დაეძებენ, არ იციან გიასთან დარჩათ თუ გზაში დაქარგეს, ეხლა იქ წაჩერებულა ჩვენი მნათე! — წარმოსთქვა ერთმა ახალგაზდამ, რომელიც ეკლესიიდან გამოვიდა და თავმოყრილ ხალხში გაერია.

გლეხობა ბაას-სიცილ-ხარხარში იყო, რომ უეცრად ზედა უზნიდან საშინელი ტირილ-წიოკობის ხმა მოისმა და ჩოჩკოლი.

— კაცო, აქი საცოდავი გია არ ამოწყვეტილა ცოლ-შვილით! — წარმოსთქვა ერთმა ახლად მოსულმა გლეხმა, დანარჩენთა კონობის მოყვარეობით ყურით დაუგდეს. — გუშინ ხომ ჭიაკოკონობა იყო, გიას არ დაუნთია ჭიაკოკონა, დაეწყებია, იმის ცოლი თალალო ხომ ახალი მშობიარეა და ი კულიანებიც ხომ მშობიარეს ემტერებიან. ჰო და წუხელის კულიანებს დაუხჩვით ისიც და ახლად დაბადებულიც. გიას დედა გაინე რომ ამდგარა დილით, საწყალი თალალო ზედ თავის შვილზე გადაწოლილი ნახა თურმე დამხჩვალი.

— ეჰ, აი დიდება შენთვის ღმერთო, ალბად მართალია თორემ, რალა ამ კულიანობის დღეს დატრილდა ეს საცოდაობა!.. წმინდა გიორგიმ დასწყველოს ეშმაკი, გამოგონია ახლად დაბადებულს და მშობიარეს მანე სულელები ემტერებიანო. შარშანწინ არ იყო ჩვენებიანთ სესიას აკვანში გაეგულა ბავშვი. დედას რომ ვეღარ დაეძინებინა, ხაშხაში ექმია ბლომად, დაეძინებინა, მაგრამ მეორე დღეს გაგულული დაუხვდა დედას აკვანში, — სთქვა ერთმა ხანში შესულმა გლეხმა დაბეჯითებით.

ჩქარა მთელმა სოფელმა გიას სახლში მოიყარა თავი და ერთი მითქმა-მოთქმა შეიქმნა. ყველა კულიანებს აბრალებდა იმ უბედურებას, რომელიც გიას დაატყდა თავს. თვითონ გია გვივივით გამხდარყო, სახე შეშლოდა და არ იცოდა რას სჩადიოდა. გაინე და ბებია სალომე კი მოთქმით და თავპირში ცემით დასტიროდნენ დედაშვილის გაციებულ გემს.

3. დვანელი

მსკლვის ვარი თვალში

(ეუძღენი გ-ს)

ერთ ღროს ჩემს ბელსა განავებდენ გიშრის თვალები, გულში მხედებოდენ ცეცხლოვანი ისრები მწველი... დამისხვრა კერპი ესდენ სისტიკ და უღმობელი,— დღეს თვალს მტრედის ფრად მოაკამამეს ვეტრფილები!

ის, სხვას რომ აბამს, თვითაც ებმის გრძნების მხემში, მასში იცინის წრფელი გრძნობა დამდნარი ცრემლად: წამწამთა რხევა აღბეჭდილა სპეტაკ სარკეში.. მასში უკვდავ სულის ქანდაკება დასდგამია ძეგლად!..

კ. ჭიჭინაძე

ოზოლი ვიძრი

დაცაღიერდა ჩემი გული... ღადრ შაქვს გრძნობა... უიძებლობას მწვავე სევდა მტანჯავს... მწვალებს... მაცდურის გრძნებით მომეხარა მწარე თბობა... მწარე თბობა.. უიძებდა; მისუჭავს თვალებს... მიუყვარდა ფიქრი... მაგრამ იგიც წამართვა სულმა... და ესდენ მტრად დაგმობა ისე... მარტო ვარ.. მარტო შეება და ღხენა... გამომტევა თბობის წუღუღმა.. ადრადღის შეყვ, რომ ეს ტანჯვა მას განუშარტო... მიუყვარდა ტრფობა... მაგრამ ახლო არეინ მიკარებს... სულის სიტურფე ამომიშრო ნადგეღმა მწვეღმა.. მაგრამ მე უარბის, აბა ესხდა ვინ შემოყვარეს, როდესაც გული მომიშხამა მაცდურმა გეღმა... ერთიღა დამჩრა.. ვხეღავ სდგება სამშობლო მხარე.. თავისუფლების აბობიქრდა.. მძინვარებს ქარა... თუ ახლან ბედა მიდაღატებს—მას მოყვებ ბარე, რომ არ ვიხილო ჩემი დედა მტარღდასკან მკვდარი.. ჯერ კიდევ ვხეღავ... რწმენის სხივი ჯერ არა ჭქრება... ვხეღავ შუქფრქვევით ამომავალს სინოცხლის მთვარეს.. ვხეღავ მოყვებება... ჩემი გავში მიკარება ტურფად გაფუქჩენიღს, ზუგავებულს სამშობლო მხარეს.

ილ. მოსევილი

გაუფურჩქნელი ვარდი

ჩემს ოთახის წინ ვარდის კუკური ამოიწვირა შემოდგომის პირს, ფერმიმკრთალია, ვით დილის მთვარე, აცრემლებული მუდამ სტირს და სტირს. წითელ ღიმილით არ უთრთის ტუჩი, ცელარ იშლება, ვერ იფურჩქნება, და ქრება ისე, როგორც ჩემს გულში გამოუთქმელი სურვილი, ვნება. რა საბარალოა, როცა ყვავილი გაუფურჩქნელად დაიყვავილეს, ოხ, რა მწარეა, ვინც გულშივე კლავს გამოუთქმელად ვნება-სურვილებს. ვარდის კუკურა! მწამს სუსხი მტანჯავს შენს დასაქნობად ისა-გაწველილი მზეც დაგაქნობდა.. მაგრამ ტუბილია, რასაც რა ეტრფი მისგან სიკვლილი.

ი. სიხარულიძე

ოპიი სხსელ-მოსკეჭილი

ვარლამ შავლებს ძე მგელაძე

წმიდა გიორგის ოთხივე ხარისხის ჯვრით დაჯილდოვებული, ოზურგეთის მახრელია. მონაწილეობდა დასავლეთით მომქმედ ლაშქარში და დიდათ ისახება თავი გაბედული და მოხერხებული დახვეწილი. დაჭრილია ფეხში. განკურნების შემდეგ ჯარშივე აპირებს დაბრუნებას

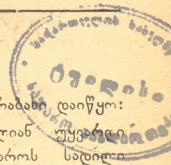

იესო ქრისტე ეკლის გვირგვინით

საბჭოს ნაპვესები

ჩვენში ერთი მოსამსახურე იყო დიდი ლოთი და დიდი მოქრთამე. როცა იქნავადაა-ყენეს, მაგრამ იმას რაღა ენაღვლებოდა? წავიდა პეტროგრადს და იქ სცხოვრებდა თავის-თვის. ერთხელ ამ გადაყენებულს დიდი წვე-ლება ჰქონდა პეტროგრადში და სხვათა რიც-ხეში, შემთხვევით აქ მყოფი, აკაკიც მოხე-

და. — მასპინძელმა სადილზე ტრიახი დაიწყო: კავკასიაში რომ ვიყავი, ძალიან უყვარდა ხალხსაო!.. წამოსვლის დროს სადილი გამიმართა და სახსოვრად საჩუქარიც მომცაო. გამოიტანა საჩუქრად მიღებული აზარფეშა, რომე-ღზედაც „კოლხიდის ვერძი“ იყო დახატული. სტუმრებმა იკითხეს, რას ნიშნავს ეს ვერძი?

აღვგორული ხომ არა არის რაო?—როგორ არაო! — მიუგო აკაკიმ—ჩვენში აზარფეშა ლოთობის ემბლემა და ვერძი კი იმას ნიშნავს, რომ ბერძნებმა უდიდალი ფული გაიტანეს ჩვენი ქვეყნიდანო.

ქუთაისში ერთხა და იზავე დროს მსახურებდნენ: ორი მძა — გვარად ჰრინცი. ბეკი და კნიაზივეო. იმ ხანებში გუბერნატორმა უთხრა აკაკის: რა აზრისა ხარ ჩემ გუბერნიაზეო?—დიდი არისტოკრატიული გუბერნიაო მიუგო პოეტმა—აქ სამსახურში ამწესებენ პრინციებს, ბეგებს, კნიაზებს და საწყალო ქართველისათვის კი ადგილი აღარა რჩებაო.

სამაგალითო სკოლა

სხვა ნაზრად არ შემიძლია მოვიხსენიო ის სკოლა, რომლის შესწავრთა კრება შესდგა 1 მარტს.

ეს აზის ქართულ ქალთა საქველმოქმედო საზოგადოების ჭრა-კერვის სკოლა.

ჩვენ გადაგვარებულ ხანაში იშვიათად გვიხანხავს ისეთი საქმიანი, ნამდვილი ქართული დარბაზლური კრება, როგორც ქართულ ქალთა ხსენებული კრება იყო.

ბუკობზე ჩვენის ცხოვრების დიდ მნიშვნელოვან საკითხზე—ქართული დარბაზ ქალთა სწავლა-აღზრდასა და სხეულისწო სწავლებაზე..

მას შემდეგ, რაც ჩვენი ცხოვრების ჩაზრის ტარი ხელიდან გამოგვებდა და, სხვა ბეერ მოვლენათა შორის, ქალთა მშობლიური სწავლა-აღზრდასა და სხეულისწოში გაისტატების საფუძვლიერ შეირა და ქალნი სერეულ განათლებას გვეუბნენ, ქართული მოკვანხე ქალცისხლოლი საკებარი შექმნა, იმტა მოცუნდრუკე უსაქმურ ქალთა რიცქმა და ოჯახის დედაბოძი ძნელი სპოვარი-და გაზდა, — ქართული ოჯახის კერა გაცივდა... რა ოჯახის შექმნა შეუძლიან იმ ქალს, რომელსაც არც ერთხელ ნიადაგზე დაფუძნებული გონებრივი განვითარება აქვს, არც ხელსაქმისა და ოჯახის მოვლის ცოდნა!?. ამტომაც არის ჩვენი ხალხი ნიუთიერად და გონებრივად ჩამორჩენილი, რომ მის დეებეს აღარ მოსდგამთ ოჯახის მოვლა-პატრონობის ძალა...

მ:დადი წოდების ქალნი თუ თვისი გავროვნობით, მზითვით ანუ საშუალო სწავლაცანთლების დიდადობით იკვლევდნენ და იკვლევდნენ ცხოვრების ტზას, საშუალო და დაბალი წოდების ქალნი—მდაბიო ხალხის შეილება იმ მსრით დიხს გაჭირვებას განიცდიდნენ და განიცდაან..

ხოლო ჩვენი არსებობის საფუძველი რომ მდაბიო ხალხსა და განსაკუთრებთ მისი დედათა სქესა—ქალები, ეს ვიდამ არ იცის...

სწორედ ამ გარემოებას მიაქცია ვურადღება ამ ოცი წლის (1895 წ.) წინად მოწინავე ქართულ ქალთა მცირე ჯგუფში, შეგარბა ცოტადმდენი ფული და 1897 წ. 7 მარტს პატარა სამკერვალო გახსნა ძველებურ ქართული ხელსაქმის აღსადგენად. საქმის მოთავსედ მოაწვიეს ჩვენი საყვარელი მწერალი ქალი ეკ. რუგ. გაბაშვილისა *. სამკერვალომ მადე სკოლის ეღფერი მიიდა, დაზრდა ოთხჯანთიფილებიანი სკოლა და დღეს კი უკვე ხუთ განუთფილებიანსა შესდგება. მოწაფეინი უმცირესი სამ წელი წადს სწავლობენ უოვალდანი ხელსაქმისა და თერთველობის კერვას, აგრედვე საჭირო სავნებს—ქართულს, რუსულს, ანგარბს, ისტორიას, გეოგრაფიას, ბუნების მეტრეელებას, ხატვასა და სიმღერას. კვირაში ერთხელ სკოლაში იმართება ბუნდოვან სურათებიანი კითხვა (უგანსანედ კრებაზე არჩეულ იქმნა კომისიი დექტეების მოსაწობად), დანარჩენ ორ წელიწადს მოწაფეინი სწავლობენ ფეხსაცმელს, კორსეტებისა და კაბების ჭრა-კერვას თერთულად და პრაქტიკულად სკოლასთან არსებულ სამკერვალოში. ქართ. ქალ. საქმ. საზ-ის მიზნად აქვს გაავრცელოს პრიფესიონალური ცოდნა და მასთან დადგინოს ძველებური ხელსაქმე..

სკოლის დაარსებიდან 1912 წლამდე სკოლას 975 მოსწავლე ჰყოლია (650 ფსიანი, 325 უფსანი). პირველი ექვსი წლის განმავლობაში სწავლის დამთავრების მოწობა მიუღია. 120 ქალს, შემდეგ კი სახელოსნოს მართებლობის შემოწმებით ატესტატები მიუღია 312 მოწაფე ქალს. ამ სკოლაში გურს დამთავრებულთ, ამ ატესტატების ძალით, უფლებას აქვთ პრიფე-

*ესარგებლობთ „ქ.ქ. საქ. საზ-ის. ანგარიში“-თ

სიონადური სკოლები და სამკურნალოები განსნან. ამ სკოლაში ნაწყვლით ზრთოესიონადური სკოლები და სამკურნალოები დაურსებოთ სოფ. ვაქორში, ხაშში, ხირსაზე, საკარეჯოში, თბილისში, ბათუმში, ოხურგეთში, ზუგდიდში, გომში და სს. ამავე „ნაგრობიდან“ ფტობინობთ, აკურდვი, რომ ამ სკოლაში სწავლა-დამთავრებულნი ბევრ სამრეწველო, სავაჭრო თუ სხვა დაწესებულებაში მისხურებენ და სხვა და სხვა სსწავლებლებში სწავლობენ. ზოგს მათ განს სწავლა დაუთავრებია რუსეთის საქსოვ ქარხანაში.

ჩვენ მივისმინეთ ამ სკოლის მოწვევითა გავეთილი, ვნახეთ მათი ნახელსამეფი, დავესწროთ აკურდვი ამ მოწვევით მიერ გამართულ აკაცის საბრძოლო სელამის (8 მარტს), რომელშიც დამსწრები აღტანებაში მოიყვანა, და დაგრწმუნდით, რომ ქართველ ქალთა ნაშრომი ფრიად დიდი, სპატიო და ნყოფიერი. ამ სკოლაში სწავლა დამთავრებულ ქალთა მოწვევლობით ბევრი ოჯახი გაამართება წელში, სწავლამო გზას დაადგება, ბევრი ასრდება ქუჩის და ცხოვრების მეტ ბარჯის და შუქთახორის მაგერ ნამდვილ დედა-მუშაკად და საზოგადოების სსარგებლო წევრად შეიქმნება.

და ეს კი მეტად დიდი სიკეთე...
მერე რითი ინახავს ეს სკოლა თავს?

ზოგიერთ ქველმოქმედთა შემოწირულებით, საწარმო გადასახლებით და შემთხვევითი შემოსევლით, წევრები კი იმდენად მდირე ჰქავს, რომ საქმელადიც სირცხვილია—სულ სამოცდათამდე, რომელთაც წდიურად ორთლი მხნობი შემთავთ (ერთდროული შესატანი კი 10 მან.).

ჩვენ საზოგადოება თითო ორთა დაწესებულებათა და ქველმოქმედთა გარდა, იმდენად ტატულიკეპეულობა, მიზან-გურევევილი და ნამდვილი მოთხოვნილებების უტოდინარი, რომ ასეთ დიად, საფუძვლიან საქმეს თითქმის ურდადებას არ აქცევენ.

სკოლაში განსაკუთრებით დარბიი ხელხის შეილება სწავლობენ—გლეხთა, მუშათა, მღბით მოქალაქეთა და კლდრბებულთა—სსხურთა. სწავლის ფასი წდიურად ერთი თუმანი, რომლის გადასდა ბევრ მოწვეეს არ შეუძლიან.

ასეთ ბავშვებს სკოლა თითონ ეხმარება სხვადასხვა შემოსევლით და, წარმოადგინეთ, სკოლის გამგენი, შემოსავლის საღებდ, ღოტოს გამართვის კი არ ერთდებინ, რაცა მოსაწონი არ არის და კრებაზე ქანმა ნინო ნაკაშიძემ სხვათა სპართლანდ დაჯგუშს.

ოცი წელიწადი, რაც საზოგადოება არსობის, მეთერმეტეა—რაც სახელოსნო სკოლა აქვს და საზოგადოებას ჭარაც ვერ მოუხერხებია სავითარი ბინის შოვნა, მოწვევნი ყოვლად შეუფერებელ ზნობებში შეცდენებებენ, ერთმნეტზე მიტრუზუნენ, ჰატრა, დასულ თითქმის ბნელ ოთახებში. მოწვევითა რიცხვი ასამდე, მსურველი-კი ბევრი, მაგრამ ეს სირბისა კარო სკოლა ვეღას ვერ გაწვდობია.

საქმეს სათავეში უდგანან ჩვენი საზოგადოებაში კარგად ნობილი საზოგადო მოღვაწე მწერლი ქალხი, რომელიც დადარ რომ უნგრად და თავკამდებით მუშობენ.

ამჟამად გამტკობაში არიან: თავადომარეკი, განაშვილიანი, ხსზინდარი—ნ. შაჰვარიალის, გამტკობის წევრნი: ოფ. ალადისა, ეკ. ასათიანის, ეკ. ფურცელაძის, დ. კალანდარიშვილის, ეფემის მესხი, დ. ი. მრეულიშვილის, მ. სრანაშვილისა და ა. ცისკარაშვილის, სკოლაში მსწავლებლობენ, ზოგი ამავე სკოლაში კურსდამთავრებულნი: საგნების—ს. დ. გიორ, მღალაშვილის, ხელსნობისა—ნატ. კენჭაძის, სოფ. მეღაშვილი, ელ. ნდელიშვილი, მ. ნემსაძისა და ნკოზმანიძის, სრევიზიო კომისიის წევრნი: ალ. ტვედწითელი, სოფ. ფორაშვილისა, ელ. აბულაძისა; დარბობა დამს. წევ. მ. რცხილაძის, ვ. ნ. დამაშვიძის, კნ. მედიკაშვილის, კნ. თ. მუჟაშვილის, დ. ეკაძის, ან. დ. ვეზირიშვილისა, კნ. მ. ვანიანის, სოფ. სულხანიშვილის, ელ. ჭაფარიძისა, ნ. გურდიავისა.

ამჟამებთ ქართულ ქალთა სწავლა-აღზრდის საქმე დიდი ყურადღების დრსია, არა ისეთი სწავლა-აღზრდის, რომელიც, სამუხაროდ, მღალაშია და ქალს უეღაფერს აძლევს გარდაზრატკიული ცოდნის, ოჯახის მოვლის, სსმობდოს სიყვარულისა და თავის თავის ჰატრონობის, არამედ ისეთი, რომელიც ჩვენს დაწვლულ ბულ ქვეყანას მღალად მოეცება, ერთი ასეთი სკოლა-კი ქართველ ქალთა საქველმოქმედო საზოგადოების მიერ დაარსებული სკოლაა.

ამიტომ არა თუ ჩვენი ოფიციალური სხვადასხვაობა, არამედ თვით სხვანაირი მოვლენა, რაც შეიძლება, მეტი ნიუთიერო და ზნეობრივად დახმარება ადამიანისთვის ამ სკოლას, რომ მისმა მუთაურებმა მისთანად შეასრულეს თავისი მიზანი: ეს მოუზღვედნენ ნამდვილ მოქალაქე შეიღობა მშობელ აღმზრდელი დედას...

იოსებ იმედაშვილი

პ. ი. ჩიკოვსკი

(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ № 8)

გაორკებული იყო ჩემის დახმარებით და უკვრდა, თუ უბრალო გლეხი იმ დროს, როდესაც ქვეყანა სინდელათ იყო მოცული, როგორ თხზავდა ასეთ სამხედრო-სიმილერებსა. განა შეიძლება მისთანა სხვანაირი მოქმედება, რომ მათ არაფერი კულტურა არა ჰქონათ და არც ნიჭი შესდგამთ ამისათვისა? სთქვა დიდებულმა.

— ასეა, ბატონო, როცა კარგად არ იცნობ რამედიმე ერს, მისი წარსული და აწმყო არ იგი და თუ იგი — ისიც სხვისა ჩვენებით, მაშინ კარგს და ვერც აეს იტყვი კაცი სიმათლას მძიბებელი.

წინააღმდეგე, როცა რომელიმე ერს თუ კერძო ხირთ ვეფლავართ, კარგიც რომ იცოდეს, აეს იტყვის მეთი.

ამ სიტყვებზე პ. ჩიკოვსკის ხირსე დიმიდო მოუვიდა და მიიხრახრა:

— იგი რა გითხრას? ის სხვა, რომელიც ამისთანა, დღისაგან თუ ბუნებისაგან, უჩუად შემუქულ ქვეყანაში სხვანაირად, განა მართლად გასკვირვებია, რომ ასე ტკბილად მდებრდეს? თქვენს ქვეყანაში უკვლად მდებრდეს და იცინის — მზე. მოფარე ვარსკვლავები, ფრინველები, ხირბუტები, ტუე და მინდობი. აქ, როგორც ეტკობა, იმდღეს მასლად არის მუსიკის ქურმისათვის, რომ ხატოვცემული ვერდი რომ აქ უოფილიყო და ეტკობას, უამრავ თხერებს დასწერდა.

— დიდებულ მაცეტრო, ასე შორს რომ არ გავგებზავნოთ, თქვენ განა ნაკლები ნიჭისა და ცოდნის ბრძანდებით? რატომ თქვენ კი არ შეგიძლიანთ გუჩუქოთ თქვენი თავი რამდენიმე თვეს მთელ წლობით თუ არა, დატრიალდეთ სხვანაირად, აღატობრივ გაიგოთ სხვისი გულის ნდებელი და ამ ნიადაგზე დაგვიწეროთ რამე? ვთხოვე მე.

— თუ ჩემი ძმა დარჩა დიდხანს აქ და თუ მომხატლეს და გამოამაშუეს, მე თვითონ მინდა მოვლო უკვლად კუთხე საქართველოსი და დავსტკბე თქვენი სიმილერ-გალობის თავისებურებითა, — სთქვა მ. ი. ჩიკოვსკი: აი რა

ანგარიში

ქართველ ქალთა ამხანაგობის ჭრა-კერვის სკოლისა

(1913 წ. ენკენისთვიდან 1914 წ. ენკ. -მდე)

შემოსავალი: ბირველ ენკენისთვეს 1913 წ. კასში იყო ნადი — 2184 მ. 76 კ. შემოვიდა წლის განმავლობაში: 2. სავურო ტადისხადი — 128 მ. 3. შემოწირულებანი: ბ. მ. ი. სარჯიშვილისაგან — 360 მ. ძმ. ზუბაძის შეიღობისაგან — 200 მ. ი. ს. გოგებაშვილის ანდრძით — 130 მ. თბ. გ. თავადაზნაურობისაგან — 600 მ. თბ. ქალქის თვითმართველობისაგან — 30 მ. ახალი კლუბისაგან — 200 მ. წერდიანი — 15 მ. მოწვეთა სწავლის ფასი — 1857 მ. 50 კ. 5. ატესტატებისა — 48 მ. 6. სამკურნალოში შეკრულ კაბების ხელფასი — 1193 მ. 81 კ. 7. სკოლაში გაკეთებულ ხელსაქმისა — 91 მ. 60 კ. 8. გამოფენაზე გაუიღულ ხელსაქმისა — 123 მ. 30 კ. 9. სკოლის სასრებლოდ გამართულ წარმოდგენისა — 429 მ. 35 კ. 10. სერობიდან — 285 მ. 71 კ. 11. ლოტოს შემოსავალი — 176 მ. 46 კ. სულ 8423 მ. 49 კ.

დანახარჯი: 1. სახლის ქირა — 1285 მ. 2. ჯანაგირები ძასწავლებლებს და მოსამსახურეთ — 2774 მ. 40 კ. 3. საოჯახო ხარჯი — 476 მ. 25 კ. 4. შუშა, ნუთი და ნახშირი — 120 მ. 97 კ. 5. კაბების მოსართავი მასლად — 221 მ. 92 კ. 6. გამოფენის ხელსაქმის მოსამზადებელი 154 მ. 59 კ. 7. სეირნობის და წარმოდგენის მოსწეობი ხარჯი — 403 მ. 62 კ. 8. მოსწავლეთაგან გამართული დიდის ხარჯი — 71 მ. 78 კ. 9. ლოტოს ხარჯი — 31 მ. 49 კ. სულ — 5540 მ. 2 კ. რჩება ნადი სავარაუდო თანხად (5 წესდებისა) — 812 მ. 34 კ. სკოლის თანხად — 2041 მ. 13 კ. ჯამი 8423 მ. 49 კ.

შეიძლება გავთვალეს ამ მცირე მასალიდანაც კი, რომლის შეფასებაც ახლანდელ ეურში მიდგას, სთქვამს ეს, მიუხედავად რომაელთა, ჭრად ნახად ნაუხებობისა, მერე გაჭიკრება გამოჭიკრება კლავიშების დარღვევით მოუვიდა რომაელს. დამართო რა ნეტარებაში ვიყავი მაშინ? რომაელის ბოლოში იღვრე დაქრდომილი ვადექ და ვსტუმბობდი.

გუბერნიებით ეურს ვადგენებოდი, რასაც ეურვლად და ძლივს ხან აქ, ხან იქ ამოაუყურებულავებოდა, ამოცურდებოდა მერთადად რომელიმე ჩვენი ხალხური სიმღერა და წამსვე მიეცემოდა და შთაინთქებოდა მუსიკის ოკეანის ტალღებში. ბუღბუღსაკებ ნახევრად თვალებ დახუჭული კატინული ეურვლად და თან ნავსვით ირწყობდა.

ერთ ზღაპარს შუბრე შესწევია, მერე ჩემად დაუკრა ოთხმარე მეფე, მოამბა ზედ „მუმილი მუხისა“ და ისევ იკავებ ციებ-ცხელებს შტურას რომაელის კლავიშებს.

დავღნი, ხაღნი!

სმენად გადავიქცე და ისე დაუბატარავდი, რომ მგონი კაქაის ნაჭურჭში ჩავეტეოდი.

თუბი უახლზე შემიდგა და კინადამ გავს დავემსტავსე.

საკვირველ მდგომარეობაში ვიყავი, თან ვგრძობოდი ჩემ უადრეს სიმცირეს, თათქმის მიშრდა ამ კაცის სიდიდე და თან ვემდიდებოდა და ინდურთვით ვიფიქრობოდა, როდესაც ჩემი კრის სიმღერებს ამისთანა დიდებულად მოკაზმულ-გალამაზებულს ვისმინდა.

რა ვიცი, არა მესმოდა რა ამ ქვეყნისა: მატარებ ვიყავი, დიდ ც.

რო გაზავა, წამოდგა, მოვიდა, მხარეკელ ხელი დამკრა და დიმილით მითხრა:

— რას ჩაფიქრებულხარ? თავი ხომ არ მოგატყუარებ?

— მოამბურეთ კი არა, დიდებულა, არ ვიცი როგორ გადავიხადოთ მადლობა ამ სისიამოვნო წუთებისთვის, რომელიც შე ვიბეშე თქვენის დაკვრით, — მიფუტე მე: თუ დარს ვარ, ნება მიბოძეთ, გადავიკონტროლო შუბლი და გვითათბო, რომელიც ესოდენ დამტკბებს მეოქი.

— არა, მაგის ნებას ვერ მოვტევი, მხოლოდ ამას გთხოვთ, თუ შეიძლება, ეს თქვენი კრებული დროებით აქ დამიტოვეთ, გადავწყვიტავ და ისევ დაგიბრუნებთ.

— რას ბრძანებთ, დიდებულა, თუ კი მე დიროსი გავხვდები იმისა, რომ თქვენ იკადროთ ჩემი ნაჭაღბნის მიღება, დიდის სიამოვნებით დავითმობთ ამ რვეულს, მე ამისი შუავი სახალში მაქვს და მერე თვითონ გადავწერ მეთქი. ამისთანავე ამსაცა გთხოვთ, მე ხომ ვიცი თქვენ უოველ წამს მუშაობთ და სწორი მუსიკალური ნაწარმოებს, გთხოვთ — თუ რამედ გამოგადგებთ ჩემი მცირე ნაშრომი, დაგვავალოთ და ჩვენ ერთნულ ხმებზე რამე ახალი მუსიკალური თხზულება დაგვაწეროთ.

დიდის მადლობით მიიღო ჩემი კრებული, მადლობა გადამიხადა, ხელი ჩამოხართო და მითხრა ამ რამდენიმე თვეს ვერ მოვიცილდი, ვინაიდან უამრავი სამუშაო მაქვს და შემდეგში დიდის სიამოვნებით ავიხრულებთ თხოვნასო.

მერე დამიწყო ქართულ საეკლესიო კალაზაზე, მაგრამ ამასე შემიდგო.

ზ. ჩხიკვაძე

მეორეთასი წიგნი

(აკაცის საიუბილეო კომიტეტის საგულისხმოად)

ამ ექვსი წლის წინად, როდესაც მადლიერმა ქართველმა ერმა დიდის ზეიმით გადაუხდა თავის საუკრულ მკლასს განსვენებულ აკაცის 50 წლის სამწევროდ მიღწევობის თბილეს სხვა და სხვა ქალაქებში, აუარებულ სიტუებებს და ადრესებებს მოიყარა თავი, რომლებიც უკვ: გადაეცა მაშინდელ საიუბილეო კომიტეტს დასავლეთად და ერთ წიგნად გამოხატეს; სასურველი იყო ასეთი ძვირფასი წიგნი გამოეტეოდა მოკლესი მკლასის სიფრთხილემ, მაგრამ აკურ მეშვიდე წელიწადი დადგა და სხენებული მასაღის გამოცემის შესახებ მაშინდელი კომიტეტი ხმას არ იღებს, თუმცა უუღლას იმედი ჰქონდა, რომ მალე გამოიცემოდა. სასურველია, ახლად მაინც დაიბეჭდებოდეს ეს მასალა, თუ ცლექე არა, ერთად აკაცის სახსოვრად კარგდევალბისა და დასაფლავების კრებულთან. აწინდელ კომიტეტმა უნდა მოითხოვოს საიუბილეო მასალა და იმით უნდა დაიწყო ამ საეურადლეო კრებულის გამოცემა, რასაც უოველი ქართველი დიდის სიხარულით მიეტეებოდა და საბოლოოებით შეიძინს თათბილედ ცალს მკლასის ნაწინდერძევი ფინდიის კასადიერებულად.

ლადო ბზვანელი

ქ ა რ თ უ ლ ი ს ა ხ ი ო ბ ა

აქაის სამოქალაქო პანაშვილი

კვირას, 8 მარტს, „სახაზ. თეატრში“ არა ჩვეულებრივად იყო მოწყობილი. 12¹/₂ ს-ზე ფარდა ჩამოშვებულ სკენის წინა რიგზე გამოიდგნენ ერთის მხრით დამკრძალვად კომიტეტის თავმჯდომარე გ. დ. ჟურული, მკაბაშვილისა, სოფ. მგალობლიშვილი, ნიე ჯორდანიძე, გ. ლახიშვილი, იოს. მაკევერიანი, გრ. რობაქიძე, კიტა აბაშიძე, იაკ. ნიკოლაძე და ს. აბაშვილი, მეორე მხრით — ნ. ლომოური, განდვილი, დ. კარიჭაშვილი, ექ. თაყაიშვილი, ივ. ელიაშვილი, ივ. გომარათელი, ნ. ერისთავი, ია კარგარეთელი და ზ. ფალიაშვილი, შემდეგ დებუტატი კარლო ჩხეიძე. ყველა ცესენი ჩამოსხდნენ შავ მაულ გადაფარებულ მაგიდასთან. მთელ დარბაზს სამგლოვიარო ელფერი ემჩნეოდა. გ. დ. ჟურული მაკლ დაახასიათა ქართველი ერის დანაკლისი და საზოგადოებას სთხოვა ფეხზე ადგომით პატივი ეკათ მგონის ხსოვნისთვის. ამ დროს შავი ფარდა აიხადა, გამოჩნდა აკაკის ალაღმა, იაკ. ნიკოლაძის მიერ გამოქანდაკებული, და ზ. ფალიაშვილის გუნდს, რომელმაც სამგლოვიარო მარში შესარულა. ნ. ლომოურმა მშვენიერის, დარბაისლურის ქართულით მოუთხრო საზოგადოებას თავისი მოგონება, რამაც უდიდეს ახიაშოვნა დამსწრენი თავისი ენა წყლიანობით, იოს. მაკევერიანმა, ივ. გომარათელმა და კიტა აბაშიძემ სხარტულად და მკაფიოდ დაახასიათეს მგონის-მომღერის შემოქმედების სხვა და სხვა მხარე, დებუტატმა კარლო ჩხეიძემ დროის შესაფერი სიტყვა წარმოასთქვა სევასტოპოლიდან მოსულ დებუტატის შესახებ — თუ მგონის პატივსაცემად ვესურს, ჩვენც ისე უნდა მოვიქცეთ, როგორც ის მოიქცეოდა ამ შემთხვევაში, დღეს როცა უცხოელი ყოფილიყო; გგონებდა ს. აბაშვილმა და განდვილმა წარმოასთქეს თვის ახალი ელექტივი მგონის მიმართ. ილაპარაკა გრ. რობაქიძემც. ია კარგარეთელმა, ზ. ფალიაშვილმა და კ. ფოცხვერაშვილმა თვითთვის გუნდებით სხვა და სხვა საგადაღლები ალაპარაკეს. დილა დასრულდა თავმჯდომარის მოკლე სიტყვით, რომლის მოთხოვნითაც საზოგადოებამ ფეხზე ადგომით კიდევ ერთხელ პატივი სცა მგონის ხსოვნას და სრულ შ. ს. დიშაშვილს. ვაჟა ფშაველა მაინც არ დაესწრო დილას, რამაც ბევრში უსიამოვნო გონივრებები აღძრა. დილას აუარებელი საზოგადოება დახალხი დაესწრო, ძლიერ ბევრი გაბრუნდა უკან უადგილობის გამო

ქართველ ქალთა სახელმწიფო სკოლაში

აწვევ სკოლის მოწვევ ქალთ 8 მარტს „აკაკის სახსოვრად“ სამგლოვიარო სალიტერატურო საღამომ“ გამართეს. თუ საუბარს საიქიოსთან კავშირი აქვს რამე და მიკვალბებულთა სულთაც შეუძლიან გაიგონ რამე, დიდებულნი მგონის სულიც უნდა დამტკბარიყო ყო-

ველივე იმ ცხოველმყოფელობით, რაიც ამ სკოლის მოწვევქალთა და მათ ხელმძღვანელთ გამოიჩინეს. სკენის წინა ფარდის მაღლა აკაკის სურათი ეყიდა, ძაძით მოსილი, საღამოს საპროგრამო ფურცლები თვით მოწვევთაგანვე იყო სხვა და სხვა ფერად ყვავილავან სურათებით ნახატი. საღამო შესდგებოდა ორი განყოფილებისგან: პირველში — მოკლე, გრძობიერი და შინაარსიანი სიტყვა წარმოსთქვა ამავე სკოლის მოწვევ ქალმა ნატროშვილმა და სიტყვა თვისივე ლექსით გაათავა, შემდეგ წარმოადგინეს ნ. კავსაძის-მიერ სსსცენად გადაკეთებული „გოგია მერანგურე“ (თოფჩიშვილის, მურმანიშვილის, ენავლის, ჭკუბავაძის, გოგიაშვილის, პასიკაშვილისა და შველიაშვილის მონაწილეობით). მეორე განყოფილებაში წარმოასთქვეს მგონის ლექსები (ფურცელაქამე, ნ. ჭკუბავაძემ, ქოქაშვილმა, გორაძემ და კავთუშვილმა), ხოლო გუნდმა ნ. კავსაძის ლიტერატურით ათამდე სხვა და სხვა სიმღერა შესარულა, ბევრი მათგანი დიდის გრძობითა და უნაკლებად. სიმღერები უმეტესად მგონის ლექსებიდან იყო ამოკრებილი და სასიმღეროდ გამართული თვით ნ. კავსაძის მიერ. ყველა მონაწილე დამსწრეთ ტაშის ცემით დააჯილდოვეს. დამსწრენი განსაკუთრებით მოწვეულთაგანი იყვნენ — საზოგადო მოღვაწენი, მწერალი, მასწავლებელი და სხ. საღამო ნათლად გამოაჩინა, რა მაღალინი ხელი მუშაობს ამ სკოლაში და რა ფაქიზად ზრდიან ქართველ დარბიზ ხალხის ქალიშვილებს.

ვაჟა და გამარჯვება მათს შრომას!

უსავანო

ქართველ მხანირთა ამხანაგობამ აკაკის ხსოვნის პატივსაცემად „სახალხო სახლში“ 10 მარტს წარმოადგინა აკაკისევე ნაწარმოებნი: „პატარა კახი“, მე-2-ე მოქ., „თამარ ცივირე“, მე-2-ე მოქ., „თორნიე ერისთავი“, სასცენოდ გამოკრებილი. 1 კარი. მობდენილი კახი იყო ნ. გამბრეკელ-თორელი, განსაკუთრებით სახის მოყვანლობით — არაფრისებური ცხვირით. როლიც შეგნებით ჩაატარა. ალ. იმედაშვილი (მწყემსი), ჰ. კორიშვილი (ცივირე) და ი. ზარდალიშვილი (ბებურიშვილი) კარგი აღმასრულებელნი აღმოჩნდნენ. „თამარ ცივირეში“ ეფემია მესხისა (თამარი) და ი. ზარდალიშვილმა (გი.ჩა) სისცოველით განსახიზრეს ნაკისრი როლები. საზოგადოებაზე კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა „თორნიე ერისთავის“ წაკითხვამ ტანისამოსსა და გრიმებში (ყრუ ადგილებს კითხულობდა ნინო ჩხეიძე, წინა რიგზე ერთუთუხში მდგარი). დავით ყურაშვილი ალ. იმედაშვილმა და თორნიე ერისთავი პ. კორიშვილმა დიდის დაკვირვებით აღსარულეს. ამ სკენაში ულახათონი იყვნენ მიზრეკელ-მობრეკილი „დიდებულნი“ თავისი „გატრე-

ტილი* ტანისამოსით, უმეტყველო გრიმებით, უშუალო ხმა-ხანჯალ-ქამრებით, აბაშიძეებმა — ვასომა და ტასომ და ელ. ჩერქეზი შეიღმა კიდევ ერთხელ გვიჩვენეს, რომ ქართველი სცენის ვარსკვლავი კაპაშვიტს: ამთამა შეთანხმებულმა თამაშმა მთლად მოაჯავღოვა საზოგადოება. კარგები იყვნენ აგრედვე პ. კორიშვილი და ზ. გომელაური, რეჟისორს მ. ქორელს არაბა დავხოვან სცენის შესაფერად მოსაწყობად: რადენადაც-იო სხა-ხლხო სახსოშ შეიძლებადა, საუცხოველი იყო მოწყობილი „თამარ ცივირის“ დარბაზი. ამ საღამოს განსაკუთრებული, დროს შესაფერი შთაბეჭდილება მოახლინა „პატარა კახმა“. წარმოდგენის აუარებელი ხალხი დაესწრო და მონაწილენი ტაშით დაჯილდოვდა. — 0

ბაქოში ძ-ნი 6. დამითაშვილის საბავს-როლოდ ქ. შ. წ. კ. გ. საზოგადოების ბაქოს განყოფ. დრამ. სექციამ პირველი წარმოდგენა გამართა სომხეთა კაცობიყვარ საზოგადოების დარბაზში. დასდგეს საყვარელ აკაკის მშენიერი „პატარა კახი“. კახის როლის თვით ქ-ნი დავითაშვილი ასრულებდა, რაიკ ძლიერის ტემპით და მოხდენილი თამაშით ჩაატარა. კარგები იყვნენ—ქ-ნი ელო ანდრონიკაშვილი (ტურფა) ბ. ბ-ნი შ. დალიანი (გელა). არა უშუავედა მატარაქესაც (ქვაბულიძე, ხოლო აღსანიშნავია ამ სცენის მოყვარის თანდაყოლილი ნაკლი: იმისი სახე, მიმიკა მუდამ უმომარაოა: რა როლოშიაც როგორადაც იო უნდა მრისსანებდეს, ამ მრისსანებმა იგი ყველდ-სთვის ხმის ამალღებით ჰხატავს, და როცა სიჩქარით ლაპარაკობს, ამწელეგს მსმენელთათვის სიტყვების გაგებას .. სხაფიერე რიგინაი სცენის მოყვარეა და კარგი იქნება ამ ნაკლს თავიდან აიშორებდეს. ა. პავლეიშვილი (ბებურიშვილი) მოისუტებდა მისთვის შეუფერებელ როლოში. ბ-ნი საყვარულიძე (გივი) ალბათ დარწმუნებოდა ამ საღამოს, რომ როლის სწავლას დიდი მნიშვნელობა აქვს განსაკუთრებით სცენის მოყვარესათვის: ამ საღამოს მან თითქმის სრულებით არ იცოდა თავისი როლი (თუმც შესაფერი იყო), რის გამო ზწირად რეალიკებს აგვიანებდა, სცენას აციებდა და ზოგჯერ ელფურს უმარებებდა ქ-ნი დავითაშვილის მოხდენილ თამაშს. როლის უსწავლელობა ქ-ნ ქარუ-მიძესაც დასჩემებია, მაგრამ ამ საღამოს იგი შედარებით მარჯვეთ იჭერდა სუფლიორის სიტყვებს .. დანარჩენი მოთამაშენი ყველა თავ-თავიანთ ალაგს იყვნენ.

პიესა კარგად იყო დადგმული.

მეორე წარმოდგენა გამართა ძმ. მაილოვების თეატრში ოთხშაბათს 4 მარტს. დასდგეს ცნობილი პიესა „ლალატი“, რის იზიანთის მწყობრობით ჩატარებამ ყოველივე მოლოდინს გადააჭარბა ზეინებას ქ-ნი დავითაშვილი თამაშობდა, რამელსაც თავისი მშენიერი თამაშისათვის ერთ წუთისაც არ უმტყუნია. საუცხოვო, ორიგინალური სულიმანის ტიპი შექმნა ბ-ნმა შ. დალიანმა. ჩინებული რუქია იყო ელო ანდრონიკა-

შვილი. ბ-ნი კავთარაძე (ოთარ-ბეგი) წლევანდელ სეზონში ბაქოს ქართულ სცენაზე პირველად გამოვიდა, ნაკისრი როლი უნაკლოთ ვერ შეასრულა, თუმც-კი ცდილობდა კარგად ეთამაშნა, — გადაჭარბებულად ორტიტსტობდა. კარგნი იყვნენ: ბ. ბ. ახობაძე (ანანია), ა. პავლიაშვილი (ქარაიუსუფ), გ. პავლიაშვილი (საბა ბერი).

შ. ხონელი ერეკლე პირველად გამოვიდა დიდ საპასუხისმგებლო როლოში და შეიძლება ითქვას პირნაოლად შეასრულა კარგი იყო ამაშუველიც (დათო, თუმცა მშრალად და უგუნებოდ თამაშობდა. კარგი ბესო იყო აწყურელი. საერთოთ ძალთა განწყობიღების მიხედვით როლები მოხდენილად იყო განაწილებული და ეტყობოდა ყველანი აღებულ როლებს მეყითად მოკილებოდნენ.

პიესა მხატვრულად იქმნა დადგმული, რასაც ხელს უწყობდა ჩინებული დეკორაციები.

ბეგერი ხალხი დაესწრო, როგორც პირველს ისე მეორე წარმოდგენას და ღირსეულ სტუმარს იყავიება გაუმართა.

გულისაბა

აპაკის პატარა კახი* ხაშურის სცენაზე

ხაშურის ქართ დრამ. წრის გამგეობამ, განსვენებული მგოსნის აკაკის ხსოვნის პატივსაცემლად და მისი დრამტიული ნაწარმოების ხალხის გასაცნობლად, მსახიობ ი. ზარდალიშვილის რეჟისორობით, წარმოადგინა კვირას, 1 მარტს. პიესის ტენიკური და მხატვრული მხარე ჩინებულად იყო დაკული

რეჟისორისა და აქაური სცენის მოყვარეთა სანაქებოდ უნდა ითქვას, რომ არავითარი ენერგია და ცდა არ დაეკული იქისნი რიგინად ჩატარებისათვის და, ცოტას გამოწაკისით, თითქმის ყველანი თავიანთ ადგილას იყვნენ: ი. ზარდალიშვილი გამოვიდა ლევან ქვაბულიძის როლოში. ა. შოთაძე—ტურფა როლოში და ორივე მსახიობმა ნაკისრი როლები ჩვეულებრივის ტემპურამენტი განასახიერეს. კარგი იყო პატარა კახში დ ძნელად, დაბლიღებით განასახიერეს: მეფე თეიმურაზი—მ. კვლიაშვილმა, დედოფალი თამარი—გ. ბლარძის ასუმა, თ-ღი გივი ილოვაიშვილი—ს. დვევარიანმა, თ დ რევაზ ბებურიშვილი —ა. ქუთათილაძემ, მოხუცი ბრმა გელა—ა. კორძაიამ, ბაადურ კუტი—გ. ხოზბერაშვილმა და შიკრიკები - დ. სხალაძემ და ს. პაპუნაშვილმა.

სწორედ რომ მოხდენილსა და შესაფერ დროს დასდგა ბ. ზარდალიშვილმა „პატარა კახი“. იმ დენად დიდია სიყვარული და პატივისცემა აკაკისადმი ჩვენს ხალხში, რომ გამოაკეს თუ არა აფიშები ქ-ნებში, ხაშურის საზოგადოების სიხარულს სახლავრი არა ჰქონდა. წარმოდგენის დღეს აუარებელი ხალხი მოაწადა თეატრს და უფადლობის გამო, ბეგერი გულდაწყვეტილი დაბრუნდა შინ. ჩვენდა სსსიმღწველად და ხაშურის თეატრში მოსიარულე

საზოგადოებისა სანაქებოდ უნდა აღენიშნო, რომ ისრე ჩაიარა დრამაზე თავიდან—ბოლომდე, რომ დარბაზში წესიერება არ დარღვეულა. სულ-განაბრებამ და მადლიანის ნაწარმოებით გატაცებულმა მყურებელმა დინჯად და დაკვირვებით მოისმინა პიესა

ნიკო გურული

ალაზირი (თერგის ოლქი) კვირას, 22 თებერვალს, ქართული სკოლის დარბაზში, დაჭრილ მეომართა სასარგებლოდ წარმოადგინეს ქართულ ენაზე „მოულოდნელი შემთხვევა“, ერთ მოქ. და „ორი მშვიერი“ ერთ მოქ. რუსულად—ორ-მოქმედებიანი პიესა. ყველამ კარგად შეასრულს თავთვის როლები და ბგერიც აკინეს დამსწრე საზოგადოება საშინო მეტრეველმა, პაპოვმა, ნიკ. ლობჯანიძემ და ალ. ხილიშვილმა. უკრავდა გიტარის და ბალალაიკებისაგან შემდგარი ორკესტრი—გან. სანნიკოვი და ორნი დანი მისნი, მარა კაუჩუკოვის, ელ. პაპკოვისა და სხ. ყოველივე კარგა შესრულდა. ცუდი იმინდის გამო ხალხი ცოტა დაესწრო.

პეტრე მეტრეველი

ლი ოთხ მოქმედებიან პიესად გადაუკეთებია კაცკავის ქართული სკოლის მასწავლებელს გრ. მუხაშვიტს (გრ. საქარაიქედელს).

◆ **ქართ. ღრამ. სპე-ბა** 23 მარტს გამართავს ი. მუქედლიშვილის პოემის „ანგელოსთა აჯანყების“ კითხვა-კამათს.

◆ **სიკარგანხა მანიწარხა** გამოცემეს გრ. რჩეულოვის რომანი „თამარ ბატონიშვილი“, დასურათებული, რომელიც ერთ საუკეთესო საკითხავ წიგნად ირიცხება.

◆ **მივიღეთ ახალი წიგნები:** 1) „ჩარლზ დ რინი“, მისი ცხოვრება და სამეცნიერო მოღვაწეობა, დ. ახვლედიანისა №1/108 ქ. შ. წ. კ. ს. საგამომცემლო სექციის გამოცემა. 80 გვ., ფასი 15 კ., 2) „სიხმართა სამფლობელოში“, შუდგენილი და გამოცემული ლაღო გეღვენიშვილის მიერ 32 გვ., ფ. 10კ.

◆ **სახალხო თეატრის** სცენის მოყვარის კ ხახანაშვილის 15 წლის საიუბილეო წარმოდგენის დიდძალი ხალხი დაესწრო, იუბილოარს მიულოცეს და საჩუქრებიც მიართვეს.

◆ **გ. ჭიჩიშვილმა დასწარმა** ახალი პოემა „ნაადრევი ვარსკვლავი“.

◆ **ახალმა კლუბმა** ნაფიც ვეჟილის გ. გემლიშვილის წინადადებით დაადგინა: თითო შაური მიუმართს კლუბში შესვლას, კრძს და დღინოს ქართული თეატრის ასავე თანხის სასარგებლოდ.

წერილი რედაქციის მიმართ

ბ-ნო რ-რო! „თ. და ც.“ გასული წლის მე-28 №-ში მოთავსებულია წერილი ვილაკ უჩინარი ავტორისა სართიქალის სცენის მოყვართა შესახებ. უჩინარი ავტორი სწერს: მღ დავითაშვილის თაოსნობით გამართა წარმოდგენა ს.სართიქალაში და იქვე დასმენს—როგორც ამბობენ შემოსული ფული სცენის ერთს მოყვართაგანს შემომოღლანგეაო, ავტორის სიტყვები საფუძველს მოკლებულია. მღ. დავითაშვილის თაოსნობით არა რაი მომხდარა, არა ვითარიმე მონაწილეობა არ მიუღო წარმოდგენის მართვა-გამგეობაში. ფულის გაფლანგვის ცნობაც ავტორის სიხმარია. ჩვენ სცენის მოყვართაგანს სრულებითაც არავის გაუფლანგავს შემოსული ფული და არც არავინ იკისრებდა. ამითი დაწყებულ პატრიცემულ საზოგადოებას, რომ ავტორის სიტყვები სიმართლეს არ შეეფერება.

ბ. **სართიქალის სცენის მოყვართა:** ნ. ბარძიმაშვილი, კნ ქ. თარხან-მოურავისა, ალექსი ურდულაძე, ა. ბარძიმაშვილი, ვ ნ. კნ. თარხან-მოურავი, თედო გურგენიძე, მ. აბაშვი, გრიშა ბუენიშვილი და დავით ბოლათაშვილი.

ფოტო

პაპავაში. ს.—ს: გამოგზავნეთ. გაცნობიჯავთ თუ გამოვდა დაიბეჭდება.

წ ვ რ ი ლ ი ა მ გ ე ბ ი

◆ **ახალი თვიური შუანალის** გამოცემა, რომელიც ქ-ნ ნინო ყიფიანისამ განიზრახა, მალე საქმედ იქცევა. ჟურნალის რედაქტორ-გამომცემლად მიწვეულია ექ. იგ. სპ. ელიაშვილი, გამომცემლად ნინო ყიფიანისა, თანამშრომლებად მიწვეული იქნებიან ცნობილი მწერალნი, ჟურნალს სახელად ერქმევა „ცისკარი“. ნებართვის ასახლებად უკვე შეუამდგომლობა აღძრული.

◆ **მ. ნინოშვილის მოთხრობა** „მეტი მწერა“

წელიწადი
მისამა

მიიღება ხალხოვნა 1915 წ.
ყოველკვირეულ სათეატრო, სალიტერატურო, სახელოვნო და საზოგადოებრივ ჟურნალ

წლიურად 5 მ.
ნახევარი
წლით 3 მან.

"თეატრი და ცხოვრება"-ზე

იუმორისტულ განყოფილებით და შარუებით

"თეატრი და ცხოვრება" ყოველგვარ ჯგუფრ-დასურ მიმართულების გარეშეა ჟურნალი უმთავრეს ყურადღებას მიაქცევს სცენის, სიტყვა-კაზმულ მწერლობის, მუსიკის, ქანდაკების, სამხატვრო-სახელოვნო და საზოგადოებრივ მოვლენათა გარკვევას. ყოველ ნომერში დაიბეჭდება სარტერტურაო პიესა.

ფ ა ს ი: წლით 5 მან., ნახევარი წლით 3 მან., თითო ნომერი 10 კაპ. ფულის შემოტანა ნაწილნაწილადაც შეიძლება: ხელის მოწერის დროს 2 მ., მარტის ვას ვლამდე 2 მ., დანარჩენი 1 მ. ენკენისთვის 1.

ელმოწერა მიიღება: რედაქციაში (სორაპანი-ს სტამბაში) დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ჟურნალ-გაზეთების კანტორა "განთიად"-ში, "ცოდნას" წიგნთსავაქროში, რკინის გზის სახელოსნოში—ალ. ძაძამიასთან, ქუთაისში თ. შთაფრიშვიდის წიგნო სავაჭროში ს. ეპიტაშვილთან

მიიღება განცხადებანი ჟურნალში დასაბეჭდათ. განცხადების ფასი: 1 ევ. ორიგენით, 2, გვ. კორპუსის პუკარი ერთ სვეტზე 25 კ. მ-ზე—20 კ., 4 ზე—15 კ. ფული და ყოველგვარი მასალა უნდა გამოიგზავნოს იოს. იმედაშვილის სახელზე. ფოსტის მისამართი: თიფლის, რედ. "Театри да Цховреба" Иосифу Имедашвили რედაქტორ-გამომგებელი ანნა იმედაშვილისა

22 დეკემბრიდან გამოდის "ჩვენი დროების" მაგივრად

"გაღრმავანი"

გაზეთი ღირს წლიურად 2 მ. 50 კ.

ფული უნდა გამოიგზავნოს: თიფლის, типография "Сорапаны-Александрю Георгиевичу Мумладзе

შეისრულოვ ორგინალურ და თარგმნილი ხელნაწერების გასწორება-გადაწერას, კორექტურა და გამოცემის საკმეს. მისამართი: პერიოდულ გამოცემათა ცენტრალური კანტორა "განთიადი", თბილისი, მიხეილის პროსპექტი № 18.

ნომრები "სპირკუ"

ახლად შეკრებულნი, საუცხოვოდ მოწობილი, სუფთა, ელემენტონის სინთლით ქილაქის შუაგულს, ცორონცივის ძეგლთან. ნომრები ოთხი აბაზიდან. ნომრებში საზოგადოებრივო, ცხელი და ცივი წყლით საბანოებით (ღუში და ვანა).

თბილისი, მიხეილის პროსპ. № 5.
ტელეფ. 13—14 (წ)

მიიღება ხელის მოწმობა 1915 წ.

ყოველ-დღიური სალიტ. და საპოლიტიკო გაზეთი

„სახალხო მუხრანელი“

(კვირდღიური) საბავშვო და მშენებელი (კვირდღიური)

გამოვა იმავე პროგრამით, როგორც 1914 წ.
გაზეთის ფასი წელიწადში 8 მან. 50 კა, ნახევარი
წლით 4 მ. 50 კ. 3 თვით 2 მ. 25 კ. ერთი თვით 75 კ.
ცალკე № შურად, დამატებითი 7 კ.
სახლავარდ-გარედ თვეში ზღვრები 50 კ. — აღრესის გამოსაცემელი
ფასი: თბილისის თბილის გარედ, ან თბილისის გარეთისა ისევე
თბილისის გარეთისაზე 40 კ. დანარჩენ შემთხვევებში უფასო.
წლიურ ხელის მოწმობა გაზეთის ფასი 8 მ. 50 კ.
შეუძლიანთ გადაიხადონ ნაწილობით:
ხელისმოწმობისთანავე 3 მ., 1 აპრილამდე 2 მ., 1 თებერვამდე და
დანარჩენი 1 მ. 50 კ. 1 ენკენისთვის. გაზეთის გამოწერა შეიძლე-
ბა მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან.

ხელის მოწერა მიიღება: „სახალხო მუხრანელის“ კან-
ტორაში, სასახლის ქ., სარაჯიშვილის სახლი. (შესაგ-
ეზოდან), 2) ქ. შ. წ.-კ. სახ. მთავარ გამგეობის წიგ-
ნის მალაზიაში, 3) ქუთაისში გიგლა მებუქესთან.
ფოსტით: Тифли., газ. „Сахалхо Мухრანი“,
почт. ящ. № 190.

ხელმოკრედ დაიბეჭდა და იკიდება
სურათი

საბავშვო სკოლის მშენებელი

ფოტო, აბაკი და ილია

ფასი: 50 კ. ვინც უკ ცალკე კრთავ დაიკვეთს, 20%
დაეფიქსება. მის საზღვრით: თბილისი, ქ. შ. წ.-კ.
გამაგრებული სახ. წიგნის მალაზიაში. (5-2)

მუხრანელი

„თეატრი და სპორტები“

კასსიუდო თბილისისა და პროვინციაში გარდაეცა
მუხრან-გაზეთების გამაგრებულ კანტონარ

„განთიხლო“-ს

გიორგი მაქ. მახარაძეს

მიხეილის პროსპექტი, № 18. ფოსტის ყუთი № 21.
ყველა გამოქვეყნებული თბილისისა და პროვინციისა
შს უნდა მიმართოს.

ამ დღეებში კვებოვარადში რუსულ ენაზე გამოვა

აკაკის სამახსოვრო კრებული

გამოცემა დ. ჭიბრიშვილისა, ფ. 50 კ. შემოსავალი გადაეცემა
აკაკის სახელობის ფონდს საწყობი პეტროვარადში, ელდამირის პრ.
10—26 არაბიქსთან. (5—2)